

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

Յունիսի վերջերը դեռ ամենուն խելքը միտքը Գաղղիոյ ողողմանցը եւ անոնցմէ պատճառած խեղճութիւններուն վրայ էր. բայց ներսէն դրսէն, եւ մինչեւ հեռաւոր երկիրներէ դրամական օգնութիւնները ետեւէ ետեւ եկան, ինչպէս որ նաեւ վերն ըսինք. ու այս բանիս մէջ ալ այնպէս մը երեւցաւ որ Գաղղիան խլրտելուն պէս՝ ամենուն աչքը վրան կը դառնայ, եւ ամէն մարդ ձեռքէն եկածը կընէ որպէս զի այս քաղաքակիրք ազգը շատ նեղութիւն չքաշէ:

Քիչ մը ժամանակ ալ հասարակաց խօսակցութեան նիւթ եղաւ Անգղիոյ դեսպան Պ. Քրամփրընին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց տերութենէն ետ ձամբուիլը. մինչեւ շատ մարդիկ վախցան որ չըլլայ թէ պատերազմին մարդաձախ բոցը որ հագիւ մարած կըրենար՝ նորէն բորբոքի. մանաւանդ որ Անգղիան ալ իր զինուորական նաւահանգիստներուն մէջ պատրաստութիւն տեսնելու պէս էր: Սակայն կըրենայ թէ հանդարտութեամբ պիտի վերջանայ այն երկու տերութեանց մէջ ծագած կռիւր:

Ուստաց կայսրը Լեհաստանի բնակիչներուն ոչ սակաւ մխիթարութիւն տուաւ՝ հրաման հանե-

լով որ քաղաքական կռիւներու պատճառաւ արտորւած Լեհացիները կարենան համարձակ դառնալ բնակիչ իրենց հայրենիքը:

Խաւիոյ ժողովուրդները մեծ ակնկալութեամբ կըսպասեն որ իրենց երկրին մէջ ազատական կառավարութիւն հաստատուի, եւ յոյսերնին աւելի Գաղղիոյ եւ Անգղիոյ օգնութեանը վրայ է:

Գաղղիոյ կայսրորդուն մկրտութեան հանդէսը Յունիսի 14ին ու 15ին կատարեցաւ մեծաշուք փառաւորութեամբ: Յորեկները խաղեր, տեսարաններ, բեղանօրներ, զինուորական կրթութիւններ, գիշերներն ալ իրարմէ գեղեցիկ լուսաւորութիւններ ու հրախաղութիւններ՝ ոտքի վրայ պահեցին Փարիզու գրեթէ բոլոր բնակիչները երկու օր եւ երկու գիշեր:

Սպանիոյ մէջ քաղունդոյն կառավարութեանը դեմ մեծ դաւաճանութիւն մը պատրաստուած էր, որ յուլիսի մէջ դուրս ելաւ, ու շուտով զսպուեցաւ:

Տաճկաստանի մայրաքաղաքին մէջ պատահած սպանութեանց վրայ քանի մը օր Եւրոպայի օրագիրները սաստիկ շփոթած էին. բայց երբոր Օսմանեան տերութիւնը՝ այն լրերուն չափազանցութիւնը հրապարակեց՝ քիչ մըլ եզունին փոխեցին:

ՓՈԽՈՒՄՆ ՅԱՍՏԵՍՅ

ՄԵՆՈՒՊԱՏԻՒ ՄԱՀՏԵՍԻ ՃԱՆԻԿ ԱՄԻՐԱՅԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ազգային յուրերուն մէջ արեւելքէն մինչեւ արեւմուտք ցաւալի արձագանգ մը տուաւ Մանտեսի ճանիկ Ամիրային վախճանիչն ի Կոստանդնուպօլիս ի 22 ամսոյս: Այն ալեգարդ իշխանաւորը իր անձնական մեծամեծ կատարելութիւններովը պատկառելի եւ սիրելի եղած էր միշտ ազգայնոց եւ օտարաց, եւ բովանդակ ազգիս Հայոց պատիւ ու պարծանք բերող աւագանոյն զլիաւորներէն մէկն էր: Կարգէ դուրս խոհականութեանը հետ վայելուչ համարձակու-

րիւնը, սակաւագիւտ բարակամտութեանը հետ արդարասէր պարգուրիւնը, իշխանական ծանրութեանը հետ խոնարհամիտ աղքատսիրութիւնը, աստուածասէր ու եռանդուն բարեպաշտութեանը հետ՝ ազգերնուս ուսումնական յառաջդիմութեանը՝ համար ունեցած գործունեայ փափաքը ամենուն յայտնի էին: Ուստի եւ ոչ սակաւ զգալի եղած է անշուշտ մեր ազգին մէջ նոյն մեծանուն ամիրային բողած պարապութիւնը՝ բազմամեայ ու արդիւնաշատ կեանքէ մը ետեւ: Սա-

կայն ազգին հետ կրնանք բերելս նաեւ մենք միւրարուիլ այսու իրաւացի մտածութեամբ որ իր արժանաժառանգ որդիքը, եւ մասնաւորապէս Մեծապատիւ Միրիճան Ամիրան, ինչպէս նաեւ աւոր հովանաւորութեանը տակ՝ հանգուցելոյն ծաղկահասակ բոռունքը ամենայն յարմարութիւն ու հարկաւոր ջանացողութիւններն ունին իրենց բարեյիշատակ հօր եւ նախահօր անունն ու փառքը անմահ եւ անմոռաց պահելու, մանաւանդ թէ եւս

առաւել պայծառացնելու : Եւ հոս քաղցր է մեզի վկայել աներկբայ վստահութեամբ՝ թէ նոյն բոռներէն երեքը, որ քանի մը ամսէ ի վեր Փարիզու Սրեւելեան ազգային Վարժարանիս պատիւ ընող աշակերտներէն են, յոյսերնիս օրէօրաւելի կը հաստատեն իրենց բարերարոյ, զգուշաւոր, փութաշան եւ ուսումնասէր ընթացքովն ու յառաջադիմութեամբը :

ՆՈՐԱԶԵՒ ԲՈՂՈՐԱԳԻՐՔ

Ժամանակէ մը ի վեր կըրցանկայինք զատ տեսնակով ի ցոյցս հասարակութեան հանել նոր գրերնուս օրիակները . բայց սկսած տեսակներնուս ամենը դեռ անկատար ըլլալուն՝ ուզեցինք աւելի ջուշացնել, ու առ այժմ եղածներն ամսագրոյս միջոցաւ ընծայել մեր Ազգին՝ իրենց անուններն ալ զատ զատ վրանին նշանակելով¹ :

Մեր նպատակը միայն գրերնիս ցոյց տալ չէ, այլ այս առիւթ իմացնել նաեւ արգոյ Ազգայնոց թէ մեր միակ եւ առաջին փախաբն է Հայկական տպագրութիւնն օր ըստ օրէ գեղեցկացրնելու եւ ծաղկեցնելու հնարքներն ի գործ դնել . երկրորդ՝ կարելի եղածին չափ տպագրութիւնն աժան գնով հանելու հոգը տանել, որպէս զի աղքատն ալ սղութեան պատճառաւ գրական բարիքէն չըզրկուի որ ազգի մը բարոյական սնունդը համարուած եւ իրօք ալ այնպէս է :

Մենք մեր քովէն նոր բան մը հնարած չենք . Մասեաց Աղանոյ մէջ գտնուած ԲՈՂՈՐԱԳԻՐՔ տեսակներուն հինգն ալ, այսինքն, ՎԱՐՔ, ՄԱՍԵՍ, ՍՐԵՒԵԼՔ, ԱՆԻ եւ ԱՐՇԱՆՈՅՍ² անունով տառերը զանազան անձանց սկզբունքով փորագրեալ եւ ի լոյս ընծայեալ են . ասոնց անունները նշանակելէն յետոյ՝ հնարող պատուական անձանց վրայ ալ պարտք կը համարինք համառօտ կերպիւ մը խօսիլ :

ՎԱՐՔ. (14⁰ Աստիճանի)

Վարք անուն տառերը արժանապատիւ Տէր

Գարրիէլ Ալվազովսքի Վարդապետին գծագրութեամբն ու արժանապատիւ Տէր Սարգիս Թեոդորեան Վարդապետին առանձին ծախիւքն ի լոյս ընծայուած են :

ՄԱՍԵՍ. (10⁰ Աստիճանի)

Այս ձեռով տառերն առաւել արժան էր ՄԻԷԼԵՏԻՍԵԱՆ անունով քան թէ ՄԱՍԵՍ . բայց մեր առաջինին անունը վերջինին հետ չըջիտքելու համար Մասիս ազգային օրագրին անունն ընծայեցինք . իսկ այս տառերուն համար մասնաւոր եւ անկողմնասէր պարտք մը ունինք հոս կատարելու :

Ձեռուրնիս տեսրակ մը անցաւ տարւոյս վերջերը, ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ՆՈՐԱԳԻՐՔ ՏԱՌԻՅՍ վերնագրով, տպագրեալ ի Կոստանդնուպօլիս 1847ին, եւ ստորագրեալ Յ. Միւհենտիսեան : Այս տետրին՝ մեջ կը տեսնենք որ ազնուամեծար աղա Յոհաննէս Միւհենտիսեան հնարագետ եւ ազգասէր տպագրապետը իր ընտիր աշխատութեանը պտուղն ընծայէր է ազգին, նոյն տառերով, համառօտ՝ բայց մեծ համեստութեամբ ու բան մը դուրս չընճգելու պայմանաւ, թէ հին տառերուն պակասութեանցը, թէ նորերուն զիւրաւոր ըլլալուն եւ թէ գեղեցկութեանցը վրայ, կատարեալ ըլլալուն եւ թէ գեղեցկութեանցը վրայ, կատարեալ եւ անհերքելի տեղեկութիւնք տաւ, ու ոչ միայն եւրոպեան տառից դուրսիւնն ալ հայկականին յարմարեցնել ուզողներուն առաջինն եղեր է, այլ եւ մեծ փոյր եւ աշխատութիւն կրէր ու ի լոյս ածէր է զայն . վասն որոյ փոխանակ Գ. Ալվազովսքի Վարդապետին (որ կատարելագործողն է) յիշեալ աղա Յ. Միւհենտիսեան մեծամամբաւ Հայ տպագրապետին կը ընծայէր նախանկարչի պատիւը, որուն անձիտելի եւ անուրանալի իրաւունքն է, եւ կատարելագործողն ալ մեզի հետ համաձայն է յայտմ մասին :

¹ Յուսանայի մէջ գծագրողին կամ ձուլողին անունը կուտան տառերուն սովորաբար, իսկ մեք նոյն տառերով առաջին անգամը տպուած գրեանց ու ազգային անուններն ընդունեցանք :

² Ամեն տեսակին անունն իր վրայ կը դնենք զիսագրով, մարմնայն աստիճանն ալ քովը կը նշանակենք բուսանշանաւ :

Արեւելք անուն տառերուն օրինակէն առաջ քանի մը օրինակ ալ քովերնիս գտնուած երկաթազրկէն զինքը հեռուեալ էջին վրայ, ճակրի կամ վերնագրի գրիւք :